

KURTULUŞ SAVAŞIMIZ VE YUNAN KOMÜNİST PARTİSİ

Aydınlık Gazetesi, 24 Mart 2020

Yıldırım Koç

Dünkü yazımda Şefik Hüsnü'nün Yunan ordusundaki komünistlerin Türk ordusunun zaferine dolaylı katkısı iddiasını ele almıştım. Bugün de bu konudaki kaynaklara bakalım.

Yunanistan Komünist Partisi 5 Kasım 1918 günü Atina'da yapılan bir toplantıda, Yunan Sosyalist Emek Partisi (Sosialistikon Erghatikon Komma Ellados, SEKE) adıyla kuruldu. Partinin 5 Nisan 1920 tarihinde yapılan kongresinde, Komintern'e üyelik kararı alındı ve partinin adına, parantez içinde, "komünist" sözcüğü eklendi. Ancak Komintern'e üye olma koşulları parti içinde bölünmelere yol açtı. Parti, Komintern yanlılarının eline geçti ve 1924 Kasım'ında yapılan olağanüstü kongreyle örgütün adı KKE (Kommounistikon Komma Ellados, Yunan Komünist Partisi) olarak değiştirildi. Partinin bir sonraki olağan kongresi ancak 1927 yılı Mart ayında toplanabildi.

Yunan Sosyalist Emek Partisi'nin Yunanistan'ın Anadolu'ya saldırısı karşısındaki tavrı zaman içinde değişti.

ABARTMAMAK GEREKLİ

Yunan komünistlerinin bir bölümü, Yunan ordusunun Anadolu'ya saldırısını Anadolu'daki Rumların yüzyıllar süren Osmanlı baskı ve sömürsünden kurtuluş mücadelesi olarak değerlendirdi. Diğer bölüm ise bu işgale karşı çıktı; ancak saldırının ilk yıllarında yaşanan savaş çöküşü karşısında sessiz kaldılar.

Bu konudaki bir kaynak, D.George Kousoulas tarafından yazılan *Revolution and Defeat, The Story of the Greek Communist Party* (Devrim ve Yenilgi, Yunan Komünist Partisi'nin Öyküsü, Oxford, 1965, s.10-11) kitabıdır. Bu kitapta, Yunan ordusunun Büyük Taarruz sonrasında yaşadığı büyük yenilgide Yunan komünistlerinin çalışmalarının etkisi konusunda şu değerlendirme yapılmaktadır: "Kritik anda Komünist ajitatörlerin etkisi abartılmamalıdır; ancak Türk saldırısı zirvesine ulaştığında ön saflardaki bozulmaya katkıda bulundular."

Evangelos Averoff-Tossizza ise *By Fire and Axe, the Communist Party and the Civil War in Greece, 1944-1949* (Ateş ve Balta, Komünist Partisi ve Yunanistan'da İç Savaş, 1944-1949, Caratzas Brothers, New York, 1978, s.9-10) isimli kitabında şöyle demektedir: "1920-1922 yıllarında KKE ordu içinde yenilgi yanlısı yaygın bir kampanya sürdürdü ve birkaç yüz destekçi sağladı. (...) Ancak gerçekte Komünist propaganda bu felakete yol açan birçok çok güçlü etmen arasında yalnızca ikincil bir rol oynadı. Gerçekten, 1921 yılı sonbaharında hükümet Parti'nin en üst düzey kesimlerine karşı önlem almıştı ve en üstteki propagandacılarından çoğu tutuklanmıştı veya kaçmıştı."

GREVCI DEMİRYOLU İŞÇİLERİ

Andrew L.Zapantis 1982 yılında yayımlanan *Greek-Soviet Relations, 1917-1941* (Yunan-Sovyet İlişkileri, 1917-1941, East European Monographs, New York, 1982) kitabında Yunanistan'ın Anadolu hareketine uzunca bir bölüm ayırmış (s.54-129). Bu Bölümde anlatıldığına göre, Yunan Komünist Partisi 1921 yılı Mayıs ayında üç kişilik Cephe'deki Komünist Askerler Merkez Komitesi'ni oluşturdu. 1921 yılı Mart ayında Yunan Demiryollarında çalışan işçiler ücret artışı talebiyle greve gitti. Bu işçilerin, hükümet kararına rağmen işbaşı yapmamaları üzerine, 300 kadar işçi tutuklandı ve ceza olarak Anadolu'daki demiryollarında çalışmak için gönderildi. Bu grevcilerin birçoğu komünistti. Diğerleri de bu mücadele içinde komünist oldu. Böylece Anadolu'da Yunan kontrolündeki demiryollarının işletilmesinde komünist partisi üyeleri etkili oldu. Savaş karşıtı propaganda malzemesinin dağıtılmasında bu işçiler katkıda bulundu. 26 Ağustos'ta Büyük Taarruz başladığında da komünistler "evinize dönün" çağrısı yapan bildiriler dağıttılar. (s.54-56). Ancak Komintern'in 1921

yılındaki üçüncü kongresinde KKE temsilcisinin bu çalışmalar sayesinde Yunan ordusundan 100 bin kişinin kaçtığı veya görevini yapmadığı iddiası da inandırıcı değildi.

FOTİ BENLİSOY'UN TESPİTLERİ

Yunan komünistlerinin Kurtuluş Savaşımız sırasındaki faaliyetlerine ilişkin kanımca en güvenilir kaynak, Foti Benlisoy'un *Kahramanlar Kurbanlar, Direnişçiler, Milli Mücadele'de Yunan Ordusu'nda Komünist Propaganda, Grev ve İsyan, 1919-1922* kitabıdır (ikinci baskı, İstos Yay., İstanbul, 2019).

Foti Benlisoy'un anlatımlarına göre, 1912 yılından beri savaşmakta olan Yunan askerleri, savaştan bıkmıştı. "1921 sonbaharında, Sakarya Savaşı'nın akabinde Yunan ordusu moral bir krizle karşı karşıya kaldı. (...) Bu durum askeri komuta kademesine karşı ciddi bir itaatsizlik dalgasına yol açtı. Askerler bazen açıktan ayaklanarak, bazen protesto gösterileri düzenleyerek, bazense saçını kesmeyi reddedip savaş hakkında sarkastik şarkılar söylemekten, kendini vurmaya ya da firar etmeye uzanan dolaylı direniş biçimlerine başvurdular ve böylece savaşın acı ve sıkıntılarını azaltmaya ya da savaştan büsbütün kaçmaya çalıştılar." (s.39)

Çok kapsamlı ve çok sayıda askerin mektuplarının da incelendiği bu araştırmadan bazı bölümleri aşağıda aktarıyorum:

"Partinin 1918 yılındaki kuruluş kongresinde savaş karşıtı genel geçer önermeler dillendirilse de 'ulusal savunmanın' gerekliliği onaylanır ve Yunan irredantizmine karşı açık bir tavır alış söz konusu olmaz. Yunanistan Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (GSEE) kuruluş konferansındaysa, Yunan ordusunun İzmir'e çıkışını destekleyen bir önerge kabul edilir." (s.52)

"Aslında savaşın sona erme biçiminde komünistlerin cephe ve cephe gerisindeki savaş karşıtı propaganda ve faaliyetinin tam olarak ne kadar etkili olduğunu belirlemek neredeyse imkânsız bir girişimdir. Ancak komünistlerin bunda etkisi ne olursa olsun, Ağustos 1922'de Yunan ordusundaki 'moral kriz' ve askerlerin doğrudan ya da dolaylı karşı koyuşları, Yunan savaş aygıtını neredeyse işlemez kılmıştı." (s.87)

"Komünistler, askerler arasında küçük bir azınlıktı ve faaliyetleri de daha çok eğitim ve propagandayla sınırlıydı. Ancak bu, hâlihazırda zaten mevcut olan savaş bıkkınlığını daha da pekiştiren savaş karşıtı faaliyetleri küçümsememiz gerektiği anlamına gelmez." (s.46)

"Aslında cephedeki savaş karşıtı propagandanın askerleri savaşı kolektif ve açık bir biçimde kınayacak eylemlere sevketmesi mümkün değildi. Komünistler askerler arasında sadece bir azınlıktı ve (...) faaliyetleri esas itibarıyla siyasal eğitim ve propagandayla sınırlıydı. Yunan komünistlerinin çalışmaları hiçbir zaman savaş aygıtını sabote etmeye dönük örgütlü bir 'yenilgicilik' mahiyeti kazanmadı." (s.83)